

Turvallinen ja kriisinkestävä oikeusvaltio -reformipöytä

Sisäministeriön maahanmuuttojohtaja Sanna Sutterin kuuleminen 15.5.2023

Lisäselvityspyyntö

Sisällys

1. UUSINTAHAKEMUSKIERTEEN VÄLTÄMINEN: TOIMENPIDE- EHDOTUKSIA JA NÄKÖKULMIA	2
Toimenpiteet uusintahakemuskierteen ehkäisemiseksi	2
Taustatietoa uusintahakemuksia koskevasta ilmiöstä	3
Muiden Pohjoismaiden ja Euroopan maiden käytännöistä koskien uusintahakemuksia sekä vastaanotto-olosuhteiden rajoittamista tai peruuttamista	5
Alankomaat	5
Belgia	5
Norja	6
Ruotsi	7
Tanska	7
Uusintahakemukset – nopeutetun menettelyn käyttäminen.....	8
Menettelydirektiivin sääntely	8
Ulkomaalaislain sääntely	9
2. KANSAINVÄLISTÄ SUOJELUA SAANEIDEN OLESKELULUVAT	10
Säädöstausta	10
Kansainvälistä suojelua saaneiden jatkolupaharkinnan yhteydessä tehtävä esikarsinta	11
Lakkauttamisharkinta	11
Karkottamisharkinta	12
Arvio kielteisen päätöksen saavien määrästä, jos pakolaisasema tai toissijainen suojeluasema harkittaisiin automaattisesti uudelleen jatkolupavaiheessa	12
Arvio säästöistä suhteessa lupaprosessin kustannuksiin, jos pakolaisasema tai toissijainen suojeluasema harkittaisiin automaattisesti uudelleen jatkolupavaiheessa	13
3. PAKOLAISKIINTIÖN ALENTAMINEN 100 HENKILÖLLÄ.....	13

4. PALUUN KUSTANNUKSET	14
5. PYSYVÄ OLESKELULUPA VS. PITKÄÄN OLESKELLEEN EU-OLESKELULUPA	15
Muiden EU-maiden käytäntöjä	16
6. MAAHANMUUTTOVIRASTON UUDISTUSHANKKEET	17
7. VASTAANOTTOPALVELUT	18
Vastaanotto toiminnan asiakkaille maksettavat tuet	18
Kansainvälinen vertailu vastaanottorahan tasosta	21
Ilman huoltajaa olevien alaikäisten vastaanoton kustannukset.....	22
Vastaanoton kustannukset verrattuna Ruotsiin.....	23
Sosiaali- ja terveystalvet	24
Vastaanoton palvelut, joita EU-lainsäädäntö ei edellytä.....	24
Käänteinen kilpailutus vastaanotto toiminnassa	25
Vastaanotto toiminnan kenttä	25

1. Uusintahakemuskierteen välttäminen: toimenpide-ehdotuksia ja näkökulmia

Toimenpiteet uusintahakemuskierteen ehkäisemiseksi

- Varmistetaan uusintahakemusten nopea esikäsittely (muutamassa tunnissa/yhdessä päivässä) Maahanmuuttovirastossa ja sitä seuraava välitön päätöksenteko tilanteessa, jossa hakemusta ei oteta tutkittavaksi.
- Varmistetaan, että tutkittavaksi otettava uusintahakemus käsitellään nopeasti.
 - Uusintahakemusten jättämistä ei voida estää. **Säästöjä voidaan sen sijaan saavuttaa nopeuttamalla uusintahakemusten käsittelyä.** Tämä edellyttää uusintahakemusten käsittelyn priorisointia ja resurssien kohdistamista niiden käsittelyyn.
 - Selvitetään, millaisia ratkaisuja muissa EU-valtioissa on kehitetty uusintahakemusten käsittelyyn ja niitä koskevaan ilmiöön laajemminkin, ja miten niitä voitaisiin hyödyntää Suomessa.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

- **Kehitetään järjestelmää siten, että ulkomaalaislaissa jo olevaa mahdollisuutta laittaa aiempi-maastapoistamispäätös täytäntöön sovelletaan tehokkaasti.**
 - Kehitetään edelleen viranomaisyhteistyötä, jotta varmistetaan aiemman käännytyspäätöksen nopea täytäntöönpano.
 - Ulkomaalaislain kokonaisuudistuksessa yhteensovitetään turvapaikkamenettely ja maasta karkottaminen paremmin toisiinsa.
- **Kehitetään järjestelmää siten, että se ei kannusta tekemään uusintahakemuksia vain vastaanottopalvelujen saamiseksi.**
 - Varmistetaan, että uusintahakemustilanteessa vastaanottopalveluja saa vain sen ajan ja sillä tasolla kuin EU:n vastaanottodirektiivi edellyttää.
 - Esimerkiksi voitaisiin tarkastella vastaanottopalvelujen rajaamista siten, että siirryttäisiin vastaanotto-rahasta pienempään ruokarahaan. Vastaanottojärjestelmässä maksettava vastaanottoraha on 348 euroa/kk. Ilman oleskeluoikeutta maassa oleskelevälle maksettavan ruokarahan määrä on 49 % pienempi kuin perustoimeentulotuki eli noin 270 euroa/kk. Lisäksi hän voi saada ehkäisevää toimeentulotukea. Vastaanotto-olosuhteiden rajoittaminen edellyttäisi yksilöllistä päätöksentekoa ja hallinnollista lisätyötä Maahanmuuttovirastossa. Tämän vuoksi myös ruokarahan käyttöönoton tarkoituksenmukaisuutta on syytä tarkoin harkita.
 - Esityksen kääntöpuolena saattaa olla ilman oleskeluoikeutta maassa oleskelevien henkilöiden määrän kasvu, jos vastaanotto-olosuhteet päätetään tai ne perutaan.
- **Tavoitteena uusintahakemusten määrän väheneminen ainakin 25 %. Säästöt 2-3M€/v.**

Taustatietoa uusintahakemuksia koskevasta ilmiöstä

- Uusintahakemuksesta ja sen käsittelystä säädetään **EU:n turvapaikkamenettelydirektiivissä** ja mahdollisuudesta rajoittaa tai peruuttaa vastaanotto-olosuhteet uusintahakemuksen tekijältä **EU:n vastaanottodirektiivissä**. Direktiivit rajoittavat Suomen kansallista liikkumavaraa säännellä uusintahakemuksista ja uusintahakemuksen tehneen henkilön vastaanotto-olosuhteista.
- Kansainvälisen suojelun hakijalla on oikeus esittää uusia perusteita hakemukselleen. Uusintahakemuksia jätetään kuitenkin eri syistä:
 - Hakijan **oikeussuojan** toteutumisen kannalta on välttämätöntä, että hänellä on mahdollisuus jättää uusintahakemus esimerkiksi silloin, jos hänen henkilökohtainen tilanteensa tai hänen kotivaltionsa tilanne on muuttunut (esim. Afganistan).
 - Jotkut henkilöt tekevät kuitenkin uusintahakemuksen tarkoituksenaan **viivyttää tai esittää maastapoistamispäätöksen täytäntöönpano**. Näihin tilanteisiin Maahanmuuttovirastossa on vastattu perustamalla poliisin tueksi uusintahakemuksia koskeva päivystys.
 - Edellä kerrottujen tilanteiden lisäksi Suomessa **jätetään uusintahakemuksia tilanteissa, joissa maasta poistamista ei kyetä viranomaistoimin toteuttamaan**, eikä henkilö täytä muun oleskeluluvan perusteita. Jättämällä uusintahakemuksen henkilö pysyy vastaanottopalvelujen piirissä ja hänen oleskelunsa on laillista hakemuksen käsittelyn ajan.
- Suomessa **uusintahakemusten osuus** kaikista turvapaikkahakemuksista on viime vuosina **vähentynyt**. Vuonna 2022 uusintahakemuksia tehtiin noin 1 000 (n. 20 % kaikista hakemuksista), kun vuonna 2020 niitä tehtiin noin 1 900 (n. 60 % kaikista hakemuksista). Uusintahakemusten suh-

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

teellisiin määriin vaikutti kuitenkin vuonna 2020 koronapandemia, joka rajoitti ihmisten liikkumista ja johti siihen, että ensimmäisiä turvapaikkahakemuksia jätettiin tavallista vähemmän. Tällä hetkellä vastaanottojärjestelmässä on noin 1 500 henkilöä, joilla on uusintahakemus vireillä.

- Tällä hetkellä uusintahakemuksia tekevät pääasiassa **samat hakijat**, minkä vuoksi puhutaan **uusintahakemusten kierteestä**. Monella kyse on kolmannesta, neljännessä tai jopa myöhemmästä hakemuksesta. On todennäköistä, että iso osa näistä useamman uusintahakemuksen tehneistä on vuosina 2015–2016 maahan saapuneita turvapaikanhakijoita. Merkittävä määrä uusintahakemuksen tekijöistä on Irakin kansalaisia.
- Henkilön, jolla ei ole oleskeluoikeutta Suomessa, edellytetään poistuvan maasta. **Vapaaehtoinen paluu** on ensisijainen vaihtoehto maasta poistumiseksi. Vapaaehtoinen paluu on myös kustannuksiltaan edullisempaa kuin paluu viranomaisten saattamana. Kokemukset kuitenkin osoittavat, että mitä pitemmäksi oleskelu Suomessa muodostuu, sitä korkeammaksi kynnyks vapaaehtoiseen palaamiseen kasvaa.
- Ongelmana on, että monien vuosina 2015–2016 maahan saapuneiden ja kielteisen turvapaikkapäätöksen ja täytäntöönpanokelpoisen maastapoistamispäätöksen saaneiden **poistaminen viranomaistoimin Suomesta on osoittautunut hankalaksi**. Tämä on tilanne esimerkiksi Irakin kanssa, josta suurin osa uusintahakemusten tekijöistä on kotoisin.
- Henkilölle, joka ei vapaaehtoisesti palaa kotivaltioonsa, eikä häntä kyetä viranomaistoimin palauttamaan, jää käytännössä kaksi vaihtoehtoa: joko hän tekee uusintahakemuksen ja palaa vastaanottojärjestelmään tai hän jää oleskelemaan Suomessa laittomasti. Kumpikaan vaihtoehto **ei tarjoa kestävää ratkaisua henkilön tilanteeseen**. Tämänkaltaisessa tilanteessa esimerkiksi **Saksa ja Irlanti** ovat hiljattain tarjonneet mahdollisuuden poikkeuksellisesti ja kertaluonteisesti pitkään maassa oleskelleille (esim. yli 5 v.) ja maahan jo hyvin integroituneille henkilöille hakea oleskelulupaa.

Taulukko. Uusintahakemustilanne 2020 – huhtikuun alku 2023:

	3.4.2023	2022 loppu	2021 loppu	2020 loppu
1. hakemus	5 207	4 942	2 528	3 543
2. hakemus	853	1 028	1 420	1 946
3. hakemus	416	513	680	627
4. hakemus	180	204	206	182
5. hakemus	65	68	63	32
6. hakemus	23	18	15	11
7. hakemus	10	10	4	1
8. hakemus	3	4	2	3
9. hakemus	0	0	2	3
10. hakemus	0	0	4	1
11. hakemus	0	0	2	
12. hakemus	1	1		
13. hakemus	0	0		
14. hakemus	0	1		
15. hakemus	1			

	2020	2021	2022	2023
Ensimmäiset hakemukset	1 275	1 383	4830	734
Uusintahakemukset	17 530	23 162	997	195
Yhteensä	3209	2545	5827	929

Muiden Pohjoismaiden ja Euroopan maiden käytännöistä koskien uusintahakemuksia sekä vastaanotto-olosuhteiden rajoittamista tai peruuttamista

- Seuraavassa tarkastellaan joitakin verrokkimaiden ratkaisuja koskien vastaanotto-olosuhteiden rajoittamista tai peruuttamista uusintahakemustilanteissa sekä uusintahakemusten nopeaa käsittelyä. Yhteenvedo on alustava ja edellyttää monien kysymysten osalta yksityiskohtien varmistamista ja tarkempaa selvittämistä sekä analysointia.
- **Jatkossa olisi tärkeä selvittää perusteellisemmin, millaisia ratkaisuja muissa EU-valtioissa on kehitetty uusintahakemusten käsittelyyn ja niitä koskevaan ilmiöön laajemminkin, ja miten niitä voitaisiin mahdollisesti hyödyntää Suomessa.**

Alankomaat

- Alankomaiden vastaanottolaissa säädetään tilanteista, joissa vastaanotto-olosuhteita voidaan rajoittaa, tai joissa ne voidaan poikkeuksellisesti peruttaa. Tällöin voidaan esimerkiksi puuttua taloudelliseen tukeen tai majoitukseen. Yksi näistä tilanteista on se, että henkilö tekee uusintahakemuksen saatuaan hakemukseensa lopullisen päätöksen. Ennen toimenpiteistä päättämistä on kuultava hakijaa.
- Vuonna 2019 Alankomaissa muutettiin uusintahakemusten rekisteröintiä koskevaa käytäntöä. Uusintahakemuksen jättäneillä hakijoilla on oikeus vastaanottoon, kun he odottavat IND:n (Immigration and Naturalisation Service) päätöstä hakemuksen tutkittavaksi ottamisesta. Jos hakemusta ei kuitenkaan jätetä henkilökohtaisesti Ter Apelin keskuksessa tai hakemus on puutteellinen, hakijalla on viikko aikaa saapua Ter Apelin keskukseseen ja täydentää hakemustaan. Tämän ajanjakson jälkeen hakemus katsotaan peruutetuksi ja oikeus vastaanottoon päättyy.
- Uusintahakemuksen arviointi tapahtuu niin sanotussa yhden päivän tarkastelussa (de een-dagstoets, EDT). Yhden päivän tarkastelu tarkoittaa, että menettelyn ensimmäisenä päivänä arvioidaan alustavasti, onko hakijalla sellaisia uusia elementtejä hakemuksensa tueksi, että se voidaan ottaa tutkittavaksi. Koko hallinnollinen menettely, joka koskee uusintahakemuksen arviointia, kestää pääsääntöisesti kolme päivää, mutta sitä voidaan pidentää. Puhuttelua ei Alankomaissa aina järjestetä, kun uusintahakemusta arvioidaan. IND päättää, järjestetäänkö puhuttelu vai ei. Tämä määrittää hakuprosessin seuraavat vaiheet.
- Jos puhuttelu päätetään olla järjestämättä, hakija tai hakijan oikeudellinen avustaja saa ensimmäisenä päivänä aiotun päätöksen IND:ltä. Kirjeessä ilmoitetaan, miksi IND haluaa hylätä hakemuksen. Toisena päivänä hakija tai avustaja voi vastata IND:n aiottuun päätökseen. Kolmantena päivänä IND tekee lopullisen päätöksensä. Jos puhuttelu toteutetaan, hakija saa puhuttelun jälkeen ensimmäisenä päivänä IND:n päätöksen. Päätös on joko myönteinen tai kielteinen aiottu päätös, jossa kerrotaan, miksi IND haluaa hylätä hakemuksen. Toisena päivänä hakija tai hakijan avustaja voi vastata IND:n aiottuun päätökseen. Kolmantena päivänä IND tekee lopullisen päätöksensä.

Belgia

- Belgian CGRS (Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons) päättää uusintahakemuksen tutkittavaksi ottamisesta. Sen tulisi tehdä päätös 10 päivän kuluessa sen jälkeen, kun se on saanut uusintahakemuksen maahanmuuttovirastolta. Jos henkilö on otettu säilöön, päätös tulisi tehdä 2 työpäivässä. Jos hakemus otetaan tutkittavaksi, se käsi-

Sisäministeriö Inrikesministeriet

tellään nopeutetussa menettelyssä. Lopullinen päätös tulisi tällöin tehdä 15 työpäivässä. Uusintahakemusten käsittely on CGRS:n mukaan prioriteetti, vaikka uusintahakemusten käsittely on viime vuosina viivästynyt.

- Jos uusintahakemuksesta annetaan kielteinen päätös, CGRS arvioi, johtaisiko hakijan maastapoistaminen palauttamiskiellon rikkomiseen. Kielteiseen päätökseen voi hakea muutosta CALLiin (Council of Alien Law Litigation) 10 päivän sisällä (tai 5 päivän, mikäli hakija on säilönotettuna). Valitus lykkää maastapoistamispäätöksen täytäntöönpanoa automaattisesti, ellei:
 - CGRS katso, ettei palauttamiskiellon rikkomisen vaaraa ole; ja
 - hakemus on joko i) toinen hakemus vuoden sisällä edellisen hakemuksen lopullisesta päätöksestä ja tehty säilönotosta käsin tai ii) kolmas tai sitä seuraava hakemus.
- Oikeusapu järjestetään täsmälleen samalla tavalla kuin ensimmäisten turvapaikkahakemusten osalta. Käytännössä joillakin turvapaikanhakijoilla tai oikeudellisilla avustajilla on kuitenkin ollut vaikeuksia saada ”pro Deo” -mandaattia, koska oikeusaputoimisto edellyttää, että he toimittavat etukäteen todisteet uusien seikkojen olemassaolosta.
- Hakijalla ei ole oikeutta jäädä alueelle edes siihen asti, kunnes CGRS antaa päätöksensä, seuraavissa tapauksissa:
 1. kyseessä on kolmas hakemus; ja
 2. hakija on pidetty säilössä keskeytyksettä toisen hakemuksensa jälkeen; ja
 3. CGRS on päättänyt toista hakemusta koskevassa menettelyssä, että maastapoistaminen ei merkitsisi palauttamiskiellon rikkomista.
- Periaatteessa kaikilla kansainvälistä suojelua hakevilla, myös uusintahakemuksen jättäneillä hakijoilla, on oikeus päästä vastaanotto-olosuhteisiin asiansa käsittelyn aikana. Vastaanotto-laki antaa kuitenkin mahdollisuuden evätä vastaanotto myöhemmiltä hakijoilta siihen asti, kunnes CGRS katsoo, että turvapaikkahakemus voidaan ottaa käsiteltäväksi.
- Belgian vastaanottolain mukaan vastaanotto-olosuhteita voidaan rajoittaa tai ne voidaan peruuttaa mm. uusintahakemuksen tekemisen vuoksi. Nämä päätökset on aina perusteltava jokaisen henkilön kohdalla yksilöllisesti. Päätöstä tehtäessä on otettava huomioon päätöksen kohteena olevan henkilön erityinen tilanne, erityisesti jos kyseessä on haavoittuvassa asemassa oleva henkilö, ja suhteellisuusperiaate. Kaikissa tilanteissa on varmistettava pääsy lääketieteelliseen hoitoon sekä ihmisarvon turvaava elintaso.
- Vastaanottolain mukaan vastaanotto-olosuhteiden antamista voidaan lykätä siihen asti, kunnes CGRS on päättänyt ottaa hakemuksen tutkittavaksi.

Norja

- Norjassa ei ole rajattu uusintahakemusten tekemistä. Hakemuksen käsittelee Norjan maahanmuuttoasioiden muutoksenhakulautakunta (Utlendingsnemnda, UNE). Lautakunnalta voi hakea lupaa jäädä maahan uusintahakemuksen käsittelyajaksi. Tätä kutsutaan päätöksen täytäntöönpanon lykkäämiseksi. Jos lykkäystä ei myönnetä, on Norjasta poistuttava annetun määräajan kuluessa. Jos hakija ei palaa kotimaahan omasta tahdostaan, voi poliisi ottaa hakijan kiinni ja poistaa hänet maasta.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

- Hakija ei UNE:n lopullisen kielteisen turvapaikkapäätöksen saatuaan voi enää hakea oleskelulupaa työn tai perhesiteenperusteella. Mikäli hänellä on ollut väliaikainen työlupa, se peruetaan. Jos UNE:n päätöksen jälkeen henkilö oleskelee vastaanottokeskuksessa, maksetaan henkilölle vähemmän vastaanottorahaa.
- Lopullisen kielteisen päätöksen saaneilla ja henkilöillä, jotka eivät oleskele Norjassa laillisesti, on oikeus välittömään terveydenhuoltoon (ks. [forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket §§ 3, 5](#)), mutta pääsääntönä on, että heidän on katettava terveydenhoidon kustannukset itse. Jos henkilö tarvitsee ensiapua tai muuta ehdottoman välttämätöntä ja kiireellistä terveydenhoitoa, hän ei ole velvollinen maksamaan hoitoa ennen kuin hän on saanut sitä. Lopullisen kielteisen päätöksen saaneilla alle 18-vuotiailla lapsilla on samat oikeudet terveys- ja sairaanhoitopalveluihin kuin muillakin lapsilla Norjassa, lukuun ottamatta oikeutta yleislääkärin vastaanotolle. Raskaana olevilla naisilla on oikeus välttämättömään terveydenhuoltoon ennen synnytystä ja sen jälkeen. Raskaana olevilla naisilla on oikeus lääkärin tai kättilön raskauden seurantaan lastenneuvolassa ja oikeus synnyttää sairaalassa. Terveydenhuolto ennen synnytystä ja sen jälkeen on maksutonta. Sairaalat eivät saisi periä maksua synnytyksestä.

Ruotsi

- Uusintahakemuksia voi tehdä rajattomasti siltä osin, kun hakijalla on esittää perusteluja hakemukselle. Ruotsin maahanmuuttovirasto ei kuitenkaan voi käsitellä hakemusta uudelleen, jos hakemukselle asetetut ehdot eivät täyty.
- Jos turvapaikanhakija hakee uudelleen suojelua voimassa olevan käännytyspäätöksen ollessa voimassa, hakemus käsitellään estyneen täytäntöönpanon puitteissa (ulkomaalaislain 12 luvun 18-19 §). Pelkästään tällainen hakemus ei välttämättä johda siihen, että turvapaikanhakija otetaan uudelleen vastaanottojärjestelmään ja hänellä on oikeus saada apua.
- Ruotsin vastaanottolakia muutettiin vuonna 2016 siten, että lainvoimaisen käännytys- tai karkotuspäätöksen saanut henkilö, tai henkilö, jonka kohdalla vapaaehtoisen paluun aika on päättynyt, menettää oikeuden vastaanottopalveluihin (esim. maahanmuuttoviraston tarjoama vastaanottoraha ja majoitus). Näissä tilanteissa monet henkilöt jäävät yksittäisten henkilöiden tai kansalaisjärjestöjen tarjoaman avun varaan. Vastaanottopalveluita ei kuitenkaan päätetä, jos sitä pidettäisiin ilmeisen kohtuuttomana. Tämän vuoksi esim. erityisen haavoittuvassa asemassa olevien kohdalla voidaan tehdä poikkeus.
- Vastaanotto-olosuhteita on rajoitettu myös uusintahakemuksen tehneiden osalta. Uusintahakemuksen tehneiden täysi-ikäisten hakijoiden oikeutta terveydenhuoltoon ja lääkkeisiin on rajoitettu. Aina on kuitenkin oikeus raskauteen, raskauden keskeytykseen ja ehkäisyyn liittyvään terveydenhoitoon. Lapsiperheissä taloudellisen avustuksen rajoittaminen koskee vain vanhempia, ja perheellä on oikeus majoitukseen. Kansalaisyhteiskunnan edustajat ovat kritisoineet rajoituksia, sillä henkilöt hakevat nyt tukea majoitukseen, ruokaan ja terveydenhuoltoon järjestöiltä.
- Aikuisella, joka ei asu alle 18-vuotiaisen lasten kanssa, ei ole oikeutta tukeen, ellei se ole ilmeisen kohtuutonta, kun vapaaehtoisen paluun määräaika umpeutuu tai kun käännytys- tai karkotuspäätöksen tulee lainvoimaiseksi (jos päätöksessä ei ole vapaaehtoisen paluun määräaika). Sitä, onko tämä tarkoituksenmukaista vai ei, tutkitaan parhaillaan, sillä tämän johdosta monet entiset turvapaikanhakijat katoavat niin kutsuttuun varjo yhteiskuntaan.

Tanska

Sisäministeriö Inrikesministeriet

- Tanska ei sovelle EU:n vastaanottodirektiiviä. Tanskassa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet hakijat, jotka eivät tee yhteistyötä vapaaehtoisen paluun osalta palautusviraston kanssa, siirretään palautuskeskuksiin. Heillä ei ole oikeutta vastaanottorahaan tai siihen liittyviin lisätukiin.
- Tanskan järjestelmä on samankaltainen kuin Norjassa. Lopullisen kielteisen päätöksen jälkeen hakija voi pyytää pakolaisasioiden muutoksenhakulautakuntaa (Flygtningenævnet) käsittelemään hakemuksen uudelleen, jos käsillä on uutta tietoa hakijaan tai lähtömaahan liittyen tai jos muutoksenhakulautakunnan päätöskäytännöt ovat muuttuneet.
- Muutoksenhakulautakunta tekee päätöksen myös siitä, saako hakija jäädä maahan odottamaan hakemuksen uudelleenkäsitteilypyynnön käsittelyä. Uudelleenkäsitteilypyyntö ei automaattisesti anna oikeutta jäädä Tanskaan, vaan palautusvirasto jatkaa paluun suunnittelua. Pakolaisasioiden muutoksenhakulautakunta voi kuitenkin päättää, että turvapaikanhakijan on sallittava jäädä Tanskaan siksi aikaa, jos/kun hakemus käsitellään uudelleen.
- Uudelleenkäsitteilypyynnöt käsitellään lähtökohtaisesti kirjallisin perustein muutoksenhakulautakunnassa (yksin puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja). Tämä pätee erityisesti silloin, kun asian uudelleen avaamista koskeva pyyntö on perusteeton tai ei ole syytä olettaa, että lautakunta muuttaa päätöstään ulkomaalaislain 53 §:n 14 momentin ja pakolaisasioiden muutoksenhakulautakunnan työjärjestyksen 53 artiklan (Flygtningenævnets forretningsorden artikel 53) mukaisesti.
- Jos muutoksenhakulautakunta päättää jatkaa turvapaikka-asian käsittelyä, asia ohjataan yleensä käsiteltäväksi uudessa suullisen lautakunnan kokouksessa tavanomaisen menettelyn mukaisesti. Tosin voi käydä myös niin, että muutoksenhakulautakunta päättää ottaa asian uudelleen käsiteltäväksi ja palauttaa sen samalla Maahanmuuttovirastolle uutta ensimmäistä tutkintaa varten. Pääsääntöisesti asia otetaan uudelleen käsiteltäväksi vain silloin, kun ulkomaan kansalainen on toimittanut uutta ja merkittävää tietoa asian ratkaisua varten.
- Muutoksenhakulautakunta katsoo turvapaikka-asian päättyneeksi, kun hakija lähtee tai hänet poistetaan Tanskasta. Jos hakija palaa Tanskaan ja hakee turvapaikkaa, lautakunta käsittelee tapausta uutena turvapaikkahakemuksena tai hakemuksena alkuperäisen turvapaikka-asian jatkamisesta. Tässä yhteydessä on ratkaisevan tärkeää, onko hakija ollut kotimaassaan vai ei.

Uusintahakemukset – nopeutetun menettelyn käyttäminen

Menettelydirektiivin sääntely

- Menettelydirektiivin¹ 31 artiklan 8 kohta sisältää luettelon (a – j) tilanteista, joissa hakemus voidaan tutkia nopeutetussa menettelyssä. Jos hakemus hylätään jollain nopeutetun menettelyn käyttämisen perusteella, hakemus voidaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi.
- Näistä kohta f) koskee erikseen uusintahakemuksia. Kohta sallii jäsenvaltioiden käyttävän nopeutettua menettelyä tilanteissa, jossa uusintahakemus otetaan tutkittavaksi.
- Direktiivin logiikka lähtee siitä, että hakemus voidaan tietyissä tilanteissa käsitellä nopeutetussa menettelyssä. Nopeutetussa menettelyssä perusteettomaksi todetun hakemuksen voidaan puolestaan katsoa olevan ilmeisen perusteeton.
- Jos hakemus katsotaan ilmeisen perusteettomaksi, ei hakijalla ole automaattista oikeutta jäädä maahan odottamaan muutoksenhaun tulosta. Direktiivi myös edellyttää jäsenvaltioiden säätävän kohtuullisesta määräajasta päätöksen tekemiselle, jos hakemus käsitellään nopeutetussa menettelyssä. Määräaika voidaan ylittää, jos se on tarpeen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen asianmukaisen ja perusteellisen tutkinnan varmistamiseksi.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0032#d1e2947-60-1>

Sisäministeriö Inrikesministeriet

- Hakijan oikeudet ovat samat, olipa kyseessä normaali turvapaikkamenettely tai nopeutettu menettely. Samat oikeudet koskevat myös hakijan avustajaa tai edustajaa.

Ulkomaalaislain sääntely

- Suomessa menettelydirektiivin mukainen mahdollisuus käyttää nopeutettua menettelyä ja katsoa hakemus ilmeisen perusteettomaksi on sisällytetty ulkomaalaislain 101 ja 104 §: ään.
- Lain 104 §:n mukaan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voidaan ratkaista nopeutetussa menettelyssä, kun hakemus katsotaan 101 §:n nojalla ilmeisen perusteettomaksi.
- Käytettäessä nopeutettua menettelyä Maahanmuuttoviraston on ratkaistava hakemus viiden kuukauden kuluessa sen jättämisestä.
- Lain 101 §:n mukaan hakemus voidaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi, jos:
 - 1) perusteeksi ei ole esitetty 87 §:n 1 momentissa tai 88 §:n 1 momentissa mainittuja taikka muita sellaisia perusteita, jotka liittyvät palautuskieltoihin, tai esitetyt väitteet ovat selvästi epäuskottavia;
 - 2) hakijan ilmeisenä tarkoituksena on käyttää väärin turvapaikkamenettelyä:
 - a) antamalla hakemuksen ratkaisemisen kannalta keskeisistä seikoista tahallaan vääriä, harhaanjohtavia tai puutteellisia tietoja;
 - b) esittämällä väärennettyjä asiakirjoja ilman hyväksyttävää syytä; tai
 - c) tekemällä hakemuksensa vain viivyttääkseen tai estääkseen sellaisen jo tehdyn tai välittömästi odotettavissa olevan päätöksen täytäntöönpanoa, joka merkitsisi hänen poistamistaan maasta; taikka
 - 3) hakija on saapunut turvallisesta alkuperämaasta, jonne hänet voidaan palauttaa.
- Ulkomaalaislain logiikka on siten käänteinen direktiiviin verrattuna. Laki lähtee siitä, että tiettyissä hakemuksen aineelliseen sisältöön liittyvissä tilanteissa hakemus voidaan katsoa ilmeisen perusteettomaksi. Jos hakemus on katsottu ilmeisen perusteettomaksi, se voidaan käsitellä nopeutetussa menettelyssä.
- Jos hakemus katsotaan ilmeisen perusteettomaksi, ei hakijalla ole automaattista oikeutta jäädä maahan odottamaan muutoksenhaun tulosta. Hakijalla on kuitenkin direktiivin edellyttämällä tavalla oikeus hakea tuomioistuimelta täytäntöönpanon kieltämistä, ja jos täytäntöönpano kielletään, jäädä odottamaan tuomioistuimen ratkaisua asiasta.
- Menettelydirektiivin yllä mainittua f) kohtaa eli mahdollisuutta käsitellä kaikki tutkittavaksi otettavat uusintahakemukset nopeutetussa menettelyssä vain siksi, että kyseessä on uusintahakemus, ei ole sisällytetty ulkomaalaislain 101 §:n luetteloon. Uusintahakemus voidaan kuitenkin käsitellä nopeutetussa menettelyssä kaikissa niissä tilanteissa, joihin soveltuu jokin 101 §:ssä lueteltu seikka.
- Menettelydirektiivin kansallista täytäntöönpanoa koskevassa hallituksen esityksessä 218/2014 vp ainoastaan todetaan, ettei kyseistä säännöstä ehdoteta lakiin lisättäväksi (s. 29), eikä asiaa perustella tarkemmin. Vastaavaa säännöstä ei sisältynyt aikaisempaan menettelydirektiiviin 2005/85/EY.
 - Menettelydirektiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä on yhdessä mm. Maahanmuuttoviraston ja poliisin kanssa selvitetty perusteet, joilla on nähty olevan vaikutusta menettelyn tehokkuuden ja väärinkäytön vähentämisen näkökulmasta ja päätetty ulkomaalaislakiin otettavista perusteista. Vaikutukseltaan vain vähäiseksi arvioituja kohtia ei tällöin katsottu tarpeelliseksi ottaa ulkomaalaislakiin.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

- On todennäköistä, että 101 §:n 1 ja 2 kohtien on katsottu antavan riittävät aineelliset perusteet katsoa hakemus ilmeisen perusteettomaksi ja siten nopeutetun menettelyn käyttämiselle.
- Kielteisiä päätöksiä uusintahakemuksiin tehtiin viime vuonna 319 kpl, mutta tämä tilasto ei kerro, kuinka monessa hakemus käsiteltiin nopeutetussa menettelyssä. Säännöksen ottaminen ulkomaalaislakiin tuskin muodostaisi merkittävää lisäystä ilmeisen perusteettomien hakemusten määrään, mutta kattaisi tarkemmin tilanteet, joihin ulkomaalaislain nopeutetun menettelyn perusteet eivät nykyisin sovellu.
- Nopeutetun menettelyn käyttäminen tarkoittaa ainoastaan sitä, että hakemus tulee ratkaista UlkL:n 104 §:ssä säädettyssä 5 kuukauden määräajassa. Hakemusta ei siten voida automaattisesti hylätä ja katsoa ilmeisen perusteettomaksi vain siksi, että se on uusintahakemus.
- Kohdan käyttöönotto saattaakin vaatia voimassaolevan lain nopeutetun menettelyn käytön ja ilmeisen perusteettomuuden logiikan osalta laajempaa lakiteknistä uudelleentarkastelua.

2. Kansainvälistä suojelua saaneiden oleskeluluvat

Kansainvälistä suojelua saaneiden ensimmäisten oleskelulupien lyhentämisen sekä automaattisen suojeluaseman lakkauttamisharkinnan vaikutus jatkolupaprosessiin – arvio kielteisten päätösten määrästä sekä tästä seuraavista säästöistä suhteessa lupaprosessin kustannuksiin

Säädöstausta

- Ulkomaalaislain 54 §:n 2 momentin mukaan, jos ulkomaalainen on saanut oleskeluluvan kansainvälisen suojelun perusteella, uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään, jollei esille tulleiden seikkojen perusteella vaikuta ilmeiseltä, etteivät edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnettiin edellinen määräaikainen oleskelulupa, ole edelleen voimassa.
- Määritelmädirektiivin (2011/95/EU) 24 artiklan mukaan pakolaisaseman saaneelle henkilölle on myönnettävä vähintään kolmen vuoden oleskelulupa, joka on voitava uusina. Toissijaista suojelua saaneelle henkilölle on myönnettävä vähintään vuoden (1) oleskelulupa, joka on voitava uusina vähintään kahdeksi vuodeksi.
- Ulkomaalaislain 107 §:n mukaan pakolaisasema voidaan lakkauttaa, jos henkilö vapaaehtoisesti uudelleen turvautuu kansalaisuusvaltionsa suojeluun, menetettyään kansalaisuutensa saa sen takaisin omasta vapaasta tahdostaan, saa toisen valtion kansalaisuuden ja voi turvautua uuden kansalaisuusvaltionsa suojeluun, vapaaehtoisesti asettuu asumaan maahan, josta pakeni ja jonka ulkopuolelle jäi vainon pelosta, taikka **ei enää ole suojelun tarpeessa, koska olosuhteet, joiden vallitessa hänestä tuli pakolainen, ovat lakanneet olemasta.**
- Saman pykälän mukaan henkilön toissijainen suojeluasema lakkautetaan, jos toissijaisen suojeluaseman myöntämiseen johtaneet olosuhteet ovat lakanneet olemasta tai muuttuneet siinä määrin, ettei suojelua enää tarvita.
- Sekä pakolaisaseman että toissijaisen suojeluaseman osalta olosuhteiden muutoksen on ulkomaalaislain mukaan oltava merkittävä ja pysyvä. Ulkomaalaislain säännökset aseman lakkauttamisesta perustuvat Geneven pakolaisyleissopimukseen ja määritelmädirektiiviin.
- **Ulkomaalaislain 107 §:n mukaan pakolaisaseman ja toissijaisen suojeluaseman lakkauttamista harkittaessa tulee suorittaa yksilöllinen tutkinta.**
- Suojeluaseman lakkauttamista koskevasta menettelystä säädetään menettelydirektiivin (2013/32/EU) 45 artiklassa. **Henkilölle on ilmoitettava kirjallisesti, että hänen kansainvälistä suojelua koskeva asemansa on otettu viranomaisen harkintaan sekä syyt tähän. Henkilölle**

Sisäministeriö Inrikesministeriet

on lisäksi annettava mahdollisuus kertoa syyt, miksi suojelua ei tulisi lakkauttaa joko henkilökohtaisessa puhuttelussa tai kirjallisesti.

- Viranomaisen tulee perustaa arvionsa eri alkuperämaiden yleisestä tilanteesta täsmällisiin ja ajantasaisiin tietoihin.
- Ulkomaalaislain 108 §:n mukaan pakolaisasema tai toissijainen suojeluasema peruutetaan, jos hakija on kansainvälistä suojelua hakiessaan antanut tietoisesti vääriä tietoja, jotka ovat vaikuttaneet päätöksen lopputulokseen, hakija on kansainvälistä suojelua hakiessaan salannut sellaisen seikan, joka olisi vaikuttanut päätöksen lopputulokseen tai turvapaikka tai toissijainen suojeluasema olisi pitänyt poissulkea.

Kansainvälistä suojelua saaneiden jatkolupaharkinnan yhteydessä tehtävä esikarsinta

- **Maahanmuuttovirasto ei tällä hetkellä ota automaattisesti pakolaisasemaa tai toissijaista suojeluasemaa uudelleen harkittavaksi** jatkolupahakemuksen yhteydessä niin, että suojeluperusteet tutkittaisiin uudelleen jokaisen jatkolupahakemuksen yhteydessä.
- **Jokaisen oleskelulupahakemuksen kohdalla tehdään kuitenkin esikarsinta, jossa tarkastellaan, onko havaittavissa ns. lapeka-viitteitä (aseman lakkauttamis- tai peruuttamisviitteitä taikka karkotusperusteita).** Näitä voivat olla esim. että henkilö on hankkinut kotimaansa passin, henkilö on oleskellut kotimaassaan, henkilön henkilötiedot ovat selkeästi muuttuneet tai henkilö on syyllistynyt vakavaan rikokseen.
- Lapeka-viitteitä tulee myös muita reittejä: esim. rajavalvonta voi ilmoittaa kotimaahan matkustelevista tai uuden passin hankkineista, perhesidehakemusten yhteydessä voi tulla ilmi riskitietoja turvapaikkahakemuksessa annettuihin tietoihin. Myös turvapaikkaa myönnettäessä on mahdollisuus tehdä UMA:aan niin kutsuttu valvontatehtävä vuoden päähän, jolloin voidaan jo tarkistaa ovatko turvapaikkaperusteet yhä voimassa.
- Jos lapeka-viite havaitaan, hakemus siirretään ns. lapeka-tiimille. Lapeka-tiimi on erikoistunut tiimi, jonka jäsenet sijoittuvat turvapaikkayksikön neljälle alueelle.

Lakkauttamisharkinta

- Lapeka-tiimissä käsittely alkaa ensin esiharkintana, jossa lapeka-viitettä selvitetään muun muassa eri rekisterien avulla lisää. Esiharkinnan lopputulos voi olla, että varsinaista lapeka-prosessia ei aloiteta, vaan asiaan tehdään raukeamis päätös.
- Jos varsinainen lakkauttamis- tai peruuttamisharkinta aloitetaan, suorittaa Maahanmuuttovirasto asiassa aina yksilöllisen tutkinnan, jos se harkitsee pakolaisaseman tai toissijaisen suojeluaseman lakkauttamista. Yksilöllinen tutkinta toteutetaan kuulemalla asianosaista kirjallisesti tai suorittamalla suullinen puhuttelu. Haastattelukutsuun tai kirjallisiin kysymyksiin sisältyy aina tieto siitä, että asianomaisen pakolaisasemaa tai toissijaista suojeluasemaa harkitaan uudelleen sekä syyt uudelleen harkintaan.
- Päätös voi olla, että asema lakkautetaan tai peruutetaan tai sitä ei lakkauteta eikä peruuteta. Oleskelulupahakemukseen voidaan samalla tehdä joko kielteinen tai myönteinen päätös.
- **Korkein hallinto-oikeus on oikeuskäytännössään ottanut kantaa erityisesti siihen, milloin olosuhteiden muutoksen voidaan katsoa olevan merkittävä ja pysyvä.** Vuosikirjapäätöksissä on lähes poikkeuksetta ollut kyse sellaisista tilanteista, joissa henkilö on matkustanut kotimaahansa tai hankkinut kotivaltionsa matkustusasiakirjan. KHO ei ole siis suoraan ottanut kantaa siihen, mikä katsottaisiin merkittäväksi ja pysyväksi muutokseksi, jos on pelkästään kyse henkilön alkuperämaan tilanteen muuttumisesta. Päätöksistä voi kuitenkin vetää tiettyjä yleisiä johtopäätöksiä, jotka ohjaisivat tulkintaa myös tällaisissa tapauksissa.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

- KHO on mm. todennut, että erityisesti pakolaisaseman osalta tulee ottaa huomioon pakolaisen yksilöllisen suojelun tarpeen mahdolliset muutokset suhteessa maatilanteen muutoksiin. Lakkauttamisperusteita on myös tulkittava suppeasti, kuten Geneven pakolaisyleissopimuksen tulkintaa koskevassa UNHCR:n käsikirjassa linjataan (Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees. Reedited, January 1992). Muutosten on oltava perustavanlaatuisia, joiden voidaan olettaa poistavan perusteen vainon pelolta. (mm. KHO:2020:61, KHO:2015:18).
- Toissijaisen suojelun osalta KHO on katsonut, että henkilön henkilökohtaisten olosuhteiden oli katsottava muuttuneen siinä määrin, ettei hän tarvinnut enää suojelua, koska hän oli oleskellut pitkään, yli neljän vuoden ajan, kotimaassaan toissijaisen suojeluaseman saatuaan. KHO katsoi olosuhteiden muutoksen olleen merkittävä ja pysyvä. A:n toissijainen suojeluasema oli siten voitu lakkauttaa (KHO:2020:129).

Karkottamisharkinta

- Henkilö voidaan myös päättää karkottaa Suomesta, jos Maahanmuuttovirasto päättää lakkauttaa henkilön suojeluaseman eikä myönnä oleskelulupaa. Karkottaminen ei ole kuitenkaan automaatio.
- **Kokonaisharkinta on tehtävä myös niissä tilanteissa, kun henkilön karkottamista harkitaan suojeluaseman lakkauttamista tai peruuttamista koskevan päätöksen yhteydessä.**
- Kokonaisharkinnassa on ulkomaalaislain 146 §:n mukaan on otettava huomioon päätöksen perusteena olevat seikat sekä asiaan muutoin vaikuttavat seikat ja olot kokonaisuudessaan. **Harkinnassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun ja perhe-elämän suojaan.** Harkinnassa muutoin huomioon otettavia seikkoja ovat ainakin **ulkomaalaisen maassa oleskelun pituus ja tarkoitus sekä ulkomaalaiselle myönnetyn oleskeluluvan luonne, hänen siteensä Suomeen sekä hänen perheeseen liittyvät, kulttuuriset ja sosiaaliset siteensä kotimaahan.** Jos maasta karkottaminen perustuisi ulkomaalaisen **rikolliseen toimintaan, on otettava huomioon teon vakavuus sekä yleiselle tai yksityiselle turvallisuudelle aiheutunut haitta, vahinko tai vaara.**
- **Vain n. 5 % lapeka-päätöksistä on sellaisia, joissa hakija myös karkotetaan Suomesta.**

Arvio kielteisen päätöksen saavien määrästä, jos pakolaisasema tai toissijainen suojeluasema harkittaisiin automaattisesti uudelleen jatkolupavaiheessa

- Alustavasti arvioiden oleskelulupien lyhentäminen ei itsessään kasvattaisi lakkauttamiseen tai peruuttamiseen johtavien päätösten osuutta.
- Myöskään **automaattinen lakkauttamisharkinta kaikkien jatkolupahakemusten kohdalla ei merkittävästi kasvattaisi suojeluaseman lakkauttamiseen johtavia päätöksiä nykyisestä.**
- Suurimpana syynä tähän on se, että **lakkauttamiseen johtavat viitteet eivät välttämättä tule ilmi ensimmäisen vuoden tai vielä kolmenkaan vuoden aikana.** Kun otetaan huomioon myös KHO ohjaava oikeuskäytäntö, saattaisi olosuhteiden merkittävää ja pysyvää muutosta olla vaikea perustella vielä kolmen vuoden kuluttua pakolaisaseman saamisesta tai ainakaan vuoden kuluttua toissijaisen suojeluaseman saamisesta, vaikka niitä olisikin tullut ilmi.
- **Myöskään maan tilanteessa ei todennäköisesti tapahdu vielä merkittäviä ja pysyviä muutoksia, jos tarkasteluväli tiiviimpi.** Lisäksi on huomioitava, että käytännössä vain pienelle osalle myönteisen päätöksen saaneista hakijoista myönnetään toissijaista suojelua puhtaasti turvallisuustilanteen vuoksi ilman minkäänlaisia henkilökohtaisia ominaisuuksia. Turvallisuustilanteiden muutoksia on usein vaikea ennakoida siten, että kyse olisi oikeasti aidosta muutoksesta pitkällä aikavälillä.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

- Tämän hetken tilastot:
 - **Maahanmuuttoviraston tilastojen mukaan tällä hetkellä n. 20-25 % lapeka-päätöksistä on sellaisia, että suojeluasema lakkautetaan tai peruutetaan.** Tähän sisältyvät myös esiharkintapäätökset.
 - Varsinaisessa lapeka-prosessissa n. 50 % päätöksiä on sellaisia, että kv. suojeluasema lakkautetaan tai perutetaan.
 - **Vain 5 % lapeka-päätöksistä on sellaisia, joissa hakija myös karkotetaan Suomesta.**
 - **Määrällisesti vuonna 2022 lapeka-päätöksiä (sis. esiharkintapäätökset) tehtiin yhteensä 739 kpl, joista 129 kpl johti peruuttamiseen tai lakkauttamiseen.**
 - Suurin osa lakkauttamista koskevista päätöksistä on sellaisia, joissa henkilö on ollut Suomessa useita vuosia (enemmän kuin kolme vuotta).
 - Suhteessa tehtyihin jatkolupiin tai pysyviin oleskelulupiin lakkauttaminen tai peruuttaminen on koskenut vain pientä osaa hakijoista.
- Automaattinen lakkauttamisharkinta jatkolupavaiheessa ei siis edellä mainitun perusteella nostaisi lakkautettujen suojeluasemien määrää edellä mainituista tilastoista kuin ehkä muutamilla (alle 5 %).

Arvio säästöistä suhteessa lupaprosessin kustannuksiin, jos pakolaisasema tai toissijainen suojeluasema harkittaisiin automaattisesti uudelleen jatkolupavaiheessa

- **Arvio Maahanmuuttoviraston lisämäärärahatarpeeksi on 3M€/v, jos suojeluaseman harkintaa koskevia asioita tulisi selkeästi lisää. Päätöksistä myös valitettaisiin, joten aiheuttaisi resurssitarvetta myös hallinto-oikeuksiin.**
- Säästöä ei tulisi vastaanoton kustannuksiin, koska kyse on luvalla Suomessa olevista henkilöistä, jotka eivät enää ole vastaanoton piirissä.
- Mahdolliset säästöt riippuisivat täysin siitä, kuinka paljon suojeluaseman lakkauttamiseen ja siitä seuraavaan kielteiseen oleskelulupaan ja mahdolliseen karkottamiseen päättyviä päätöksiä voitaisiin tehdä ja näiden henkilöiden tilanteesta Suomessa (ovatko töissä vai saavatko erilaisia tukia).
- **Suhteessa arvioidaan siitä, että automaattinen lakkauttamisharkinta johtaisi vain muutamien lakkautettujen suojeluasemien lisäykseen ja mahdollisiin karkotuksiin verrattuna nykyiseen, prosessin kustannukset ovat huomattavat, todennäköisesti paljon suuremmat kuin yksittäisten suojeluasemien lakkauttamisesta mahdollisesti saatavat säästöt.**
- Pelkästään oleskelulupien lyheneminen aiheuttaisi lisäresurssitarvetta sekä päätöksentekoon, mutta myös asiakaspalveluun, kun asiointitarve lisääntyisi. Lisämäärärahatarpeeksi on arvioitu 0,3€/v. Kansainvälistä suojelua saaneiden jatko-oleskeluluvista ei peritä maksua, joten käsittelymaksut eivät lisääntyisi, vaikka oleskelulupia haettaisiin enemmän.

3. Pakolaiskiintiön alentaminen 100 henkilöllä

- Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2024-2027 on pohjaoletuksena 850 henkilön vuotuinen pakolaiskiintiö.
- Kiintiön alentaminen 100 henkilöllä/v. alentaisi SM:n pääluokan määrärahoissa vastaanoton kustannuksia 190 000 euroa/v. ja hakemuskäsittelyn kustannuksia 65 000 euroa/v. (mom. 26.40.01, 26.40.21) Määrärahavähennys yhteensä vuosina 2024-2027 olisi 1,2 milj. euroa.
- TEM:n pääluokan määrärahoista myönnetään kunnille ja hyvinvointialueille korvauksia kiintiöpakolaisten vastaanottamisesta 4 vuoden ajalta (mom.32.50.30). Kiintiön alentaminen 100

Sisäministeriö Inrikesministeriet

henkilöllä/v. vähentäisi määrärahatarvetta vuosina 2024-2027 yhteensä 8,8 milj. euroa, vuosittain jaoteltuna:

- v. 2024: 0,55 milj. euroa
 - v. 2025: 1,65 milj. euroa
 - v. 2026: 2,75 milj. euroa
 - v. 2027: 3,85 milj. euroa
- Pakolaiskiintiön alentaminen vuonna 2024 vaikuttaisi myös kotoutumiskoulutuksen määrärahatarpeeseen (mom.32.30.51), joka jakautuisi sekä vuodelle 2024 että 2025. Kiintiöpakolaisista noin 50 % arvioidaan olevan aikuisia, joista noin 70 % arvioidaan osallistuvan työvoimakoulutuksena järjestettävään kotoutumiskoulutukseen (7 454 euroa/v./hlö). Määrärahavähennys yhteensä vuosina 2024-2027 olisi arviolta 0,9 milj. euroa.
 - Alla esitetyssä taulukossa määrärahaveikutus perustuu neljänä vuonna alennetun pakolaiskiintiön yhteisvaikutukseen. **JTS-kaudella kiintiön alentaminen 100 hlö/v. vähentää määrärahatarvetta yhteensä 10,7 milj. euroa.**

Taulukko. Pakolaiskiintiön alentamisen 100 henkilöllä/v. määrärahaveikutukset JTS-kaudella 2024-2027, euroa

	2024	2025	2026	2027	Yhteensä 2024-2027
26.40.01 Maahanmuuttoviraston toimintamenot	65 000	65 000	65 000	65 000	260 000
26.40.21 Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto	190 000	190 000	190 000	190 000	760 000
32.30.51 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut	130 445	260 890	260 890	260 890	913 115
32.50.30 Valtion korvaukset kotoutumisen edistämisestä	550 000	1 650 000	2 750 000	3 850 000	8 800 000
Yhteensä	935 445	2 165 890	3 265 890	4 365 890	10 733 115

- Määrärahaveikutusten lisäksi tulee huomioida, että EU:n Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastosta (engl. Asylum, Migration and Integration Fund, AMIF) korvataan Suomen rahasto-osuuksiin kertakorvauksena 10 000 euron korvaus jokaista kiintiöpakolaisten kohden, joka uudelleensijoitetaan komission painopisteiden mukaisesti. Pakolaiskiintiön alentaminen 100 henkilöllä/v. vähentäisi tämän mukaisesti v. 2024-2027 yhteensä EU-rahastokorvauksia 1,0 milj. euroa/vuosi.

4. Paluun kustannukset

- **Vapaaehtoisen paluun kustannukset** (sis. uudelleenkotoutumisen tuet) olivat yhteensä **850 000 euroa** vuonna 2022. Palaajien määrä oli 130.
 - IOM:lle maksetut kustannukset paluiden järjestämisestä n. 720 000 euroa
 - Maahanmuuttoviraston henkilöstömenot 130 000 euroa, lisäksi henkilöstöä pal-kattu määräaikaaisesti EU-rahoituksella
 -
- Siirtymällä Frontexin tukipalvelujen käyttöön ja siirtämällä hallinnointia Maahanmuuttoviras-toon voitaisiin saavuttaa 0,3milj. euron säästöt.

Poliisin paluukulut:

- **Vuonna 2022 maastapoistamisen kustannukset yhteensä 1,9 M€**

Sisäministeriö Inrikesministeriet

- Matkustuspalvelut 1,2 M€
 - Tilauspalautuslennot 0,8 M€, josta Frontex korvasi 0,2M€.
 - Reittipalautukset 0,4M€, sis. saatot Euroopassa, poliisin ostamat lento-, laiva- ja junaliput poistettaville henkilöille, sekä 33 henkilön poistamisen Euroopan ulkopuolelle.
 - Yhteensä Frontexin korvaukset olivat 0,3M€, Frontex korvaa vain EU-alueen ulkopuolelle tapahtuvia maastapoistoja.
- Frontexin maksamat lentoliput EU-alueen ulkopuolelle, jotka kustannetaan suoraan Frontexin budjetista:
 - Saattaen reittilennoin 50 henkilöä
 - Yksin / valvottuna 30 henkilöä
- Tulkkaus- ja käännöspalvelut 0,6M€ (turvapaikkahakemusten vastaanotto, maasta poistamispäätösten tiedoksianto, identifiointidelegaatiot). Käännöskustannuksia nosti ukrainalaisten tilanne, vuonna 2021 käännöspalvelut 86 000 euroa.
- Maastapoistettuja 1 918 hlöä, joista 545 poistui itse, 1 034 valvotusti ja 336 saattaen.

5. Pysyvä oleskelulupa vs. pitkään oleskelleen EU-oleskelulupa

- Kansalliselle pysyväälle oleskeluluvulle voidaan asettaa mikä tahansa määräaika ja edellytykset, mutta joka tapauksessa viiden vuoden jälkeen voi saada pitkään oleskelleen EU-oleskeluluvan direktiivissä (2003/109/EY) säädetyillä kriteereillä. Tämä koskee myös muita EU-maita. Tanskalla on opt-out maahanmuuttoasioissa, joten maa ei sovelle pitkään oleskelleiden direktiiviä.
- **Ulkomaalaislaissa on kaksi pysyvää oleskelulupaa:** kansallinen pysyvä oleskelulupa (P asumisaika 4 v.) ja pitkään oleskelleen EU-oleskelulupa (P-EU asumisaika 5 v.)
- Pysyvä oleskelulupa ja EU-pysyvä eroavat toisistaan lähinnä siinä, miten asumisaikaa laske-taan ja erityisesti, miten poissaolot Suomesta vaikuttavat asumisajan kerryttämiseen.
- **Molemmissa on normaali toimeentuloedellytys.** Korkeamman tulorajan asettaminen kansalliselle pysyväälle aiheuttaisi todennäköisesti sen, että haettaisiin sen sijaan EU-pysyvää. Korkeamman rajan asettaminen lienee sinänsä mahdollista. On toinen asia, kuinka tarkasti ja tiukasti toimeentuloedellytystä käytännössä nykyään sovelletaan ja voidaanko soveltamis-käytännöllä vaikuttaa asiaan.
- Oleskeluluvan myöntämisen esteet ovat molemmilla luvilla samat.
- Kansallinen pysyvä oleskelulupa voidaan peruuttaa lyhyemmän Suomesta poissaolon vuoksi kuin P-EU, mutta sikäli kuin poissaolo tapahtuu EU:n ulkopuolella, aika on sama (2 vuotta). P-EU -oleskelulupa peruutetaan, kun ulkomaalainen on oleskellut yhtäjaksoisesti kaksi vuotta Euroopan unionin alueen ulkopuolella tai hän on oleskellut yhtäjaksoisesti kuusi vuotta Suomen ulkopuolella.
- **Pitkään oleskelleiden direktiivi antaa mahdollisuuden vaatia edellytystä kotoutumisesta, jota vaatimusta Suomessa ei ole otettu käyttöön.**
 - **5 art. 2 kohta.** ”Jäsenvaltiot voivat vaatia, että kolmansien maiden kansalaiset täyt-tävät kansallisen lainsäädännön mukaiset kotouttamisedellytykset.”
- **Jos kansallisen pysyvän oleskeluluvan kriteereitä kiristetään, joka tapauksessa voi saada EU-pysyvän, jonka kriteerit perustuvat EU-lainsäädäntöön** -> näin ollen kansallisen pysyvän kriteerien kiristämisen Tanskan mallin mukaan ei välttämättä olisi vaikutusta tai erityistä

Sisäministeriö Inrikesministeriet

lisäarvoa, koska henkilö voi joka tapauksessa hakea ja saada EU-pysyvän. **Tanskassa ei direktiiviä sovelleta.**

- Mahdollisia muutoksia:
 - Luovutaan kokonaan kansallisesta pysyvästä oleskeluluvasta (tai vaihtoehtoisesti pidennetään asumisaikaa 5 vuoteen, jos kansallinen pysyvä halutaan säilyttää).
 - Siirrytään yhteen pysyvään oleskelulupaani eli P-EU, jossa asumisaika on 5 v.
 - Direktiivi antaa mahdollisuuden asettaa P-EU -luvalla edellytyksen kotoutumisesta. Yleensä jäsenvaltion on tällöin järjestettävä mahdollisuus osallistua tarvittavaan koulutukseen. Olisi selvitettävä, olisiko tällainen edellytys kustannustehokas ja yhteiskunnallisesti järkevä.
- **EU:n pitkään oleskelleen luvan (P-EU-lupa) lisäarvo suhteessa kansalliseen pysyvään oleskelulupaani on sen mahdollistama liikkuvuus EU:n alueella.** Suomen kohdalla erot näiden lupatyypin välillä ovat marginaalisia ja koskevat lähinnä lupamenettelyä (UlkL 60 a – c §:t).

Pääsäännön mukaan kolmannen maan kansalaisen on haettava ensimmäistä oleskelulupaa ennen Suomeen saapumista (UlkL 60 § 1 mom.). Toisessa jäsenvaltiossa P-EU-luvan saanut voi valita, hakeeko lupaa toisesta jäsenvaltiosta vaiko Suomesta käsin (UlkL 60 a § 1 mom.). P-EU-luvan saaneella on myös oikeus oleskella pidemmän aikaa ulkomailla ilman, että lupaa peruutetaan (UlkL 58 §). Pysyvä oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle neljän vuoden oleskelun jälkeen (UlkL 56 § 1 mom.), kun taas P-EU-oleskeluluvan myöntäminen edellyttää viiden vuoden oleskelua (UlkL 56 a § 1 mom.). (Komission ehdotuksen mukaan P-EU-oleskeluluvan myöntäminen ensimmäisessä jäsenvaltiossa edellyttäisi jatkossakin viiden vuoden oleskelua, mutta aseman saamista helpotettaisiin erityisesti sallimalla oleskeluaikojen kerääminen eri jäsenvaltioissa.)

- **Pitkään oleskelleen aseman saaminen edellyttää 5 artiklan mukaan, että henkilön toimeentulo on turvattu.** Toimeentuloedellytyksestä on säädetty ulkomaalaislain 39 §:ssä. Maahanmuuttovirasto on lainsoveltamiskäytännössään katsonut, että hakijalla tulisi olla vakaat ja säännölliset varat Suomessa elämistä varten, jotta hän ei joudu turvautumaan toimeentulotukeen. Toimeentulon tulisi olla turvattu pääosin ansiotyöstä/yritystoiminnasta saaduilla tuloilla, mutta turvattu toimeentulo voi osin perustua myös muihin varoihin, puolison ansiotuloihin sekä Kelan etuuksiin (mm. asumistuki, lapsilisät ja muut kustannuksia korvaavat etuudet). Henkilöt voivat siis saada Kelan tukia, mutta suurimman osan toimeentulosta tulisi kuitenkin olla turvattu henkilön palkkatuloilla/yritystuloilla.
- **Suomessa pitkään oleskelleen asema myönnetään kolmannen maan kansalaiselle, joka on jatkuvan oleskeluluvan saatuaan välittömästi ennen oleskelulupahakemuksen jättämistä luvallisesti oleskellut maassa yhtäjaksoisesti viiden vuoden ajan.** Tällaiset henkilöt ovat lähtökohtaisesti oikeutettuja Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan vakinaisen asumisen perusteella.

Muiden EU-maiden käytäntöjä

- Itävallassa ei ole pysyvää kansallista oleskelulupaa, ainoastaan P-EU-lupa.
- Tanskalla on opt-out maahanmuuttoasioissa EU:ssa, joten pitkään oleskelleiden direktiivi ei koske Tanskaa. Tanskassa asumisedellytys kansalliselle pysyvälle oleskeluluvalla on kahdeksan vuotta.
- Ruotsissa kansainvälistä suojelua saavilla on **oikeus hakea pysyvää oleskelulupaa**, kun ovat oleskelleet **määräaikaisella luvalla kolme vuotta** ja täyttävät muut edellytykset. Muille pysyvä

Sisäministeriö

Inrikesministeriet

oleskelulupa voidaan myöntää, jos henkilö on ollut **viimeisen seitsemän vuoden jaksolla neljän vuoden ajan oleskelulupa työnteon tai opiskelun (forskarnivå) perusteella.**

- Saksassa pysyvän kansallisen oleskeluluvan asumisedellytys on viisi vuotta. Osaajat tai tutkijat voivat saada pysyvän oleskeluluvan jo neljän vuoden jälkeen. Tutkinnon Saksassa suorittaneet osaajat tai tutkijat voivat saada pysyvän oleskeluluvan työskenneltyään kaksi vuotta alalla. EU:n sinisen kortin haltijat voivat saada pysyvän oleskeluluvan 33 kuukauden työskentelyn jälkeen tai 21 kuukauden, jos heillä on hyvä saksan kielen taito. Perheenjäsenet taas voivat saada pysyvän oleskeluluvan kolmen vuoden jälkeen. Kansainvälistä suojelua saavilla asumisedellytys on viisi vuotta.
- **Belgiassa** pysyvän kansallisen oleskeluluvan asumisedellytys on viisi vuotta.
- **Kyproksella** voi saada kansallisen pysyvän oleskeluluvan, jos henkilöllä on riittävät tulot tai pysyvä työpaikka maassa riippumatta asumisajasta. Lisäksi pysyvän luvan voi saada vähintään 300 000 euron sijoituksella ja riittäväillä tuloilla (riippuen perheen koosta).
- **Ranskassa** on P-EU-luvan lisäksi kansallinen 10 vuoden oleskelulupa, jonka saa automaattisesti oltuaan maassa 10 vuotta kansallisella oleskeluluvalla tai P-EU-luvalla.
- **Unkarissa** kansallisen pysyvän oleskeluluvan asumisedellytys on kolme vuotta.
- **Luxemburgissa** pysyvän kansallisen oleskeluluvan asumisedellytys on viisi vuotta.
- **Alankomaissa** pysyvä oleskelulupa vastaa P-EU-lupaa. Poikkeuksena ainoastaan se, että pysyvän kansallisen voi saada kymmenen vuoden oleskelun jälkeen ilman toimeentuloedellytystä.
- Vertailun vuoksi: EU:n ulkopuolisessa Norjassa avioliiton, suojelun tai humanitääristen syiden vuoksi oleskeluluvan saaneiden oleskeluvaatimus pysyvän oleskeluluvan saamiseen on viisi vuotta.

6. Maahanmuuttoviraston uudistushankkeet

Taulukko: uudistushankkeet ja vuosittainen määrärahatarve v. 2024-2028 (M€)

Toimenpide	Tarkenne	2024	2025	2026	2027	2028
Varmistetaan sujuvat ja nopeat lupa- ja kansalaisuus-prosessit	Henkilöstöresurssit	6,3	7,2	6,1	5,6	5,5
	Automaation ja toimintatapamuutosten kehittäminen	3,6	3,8	1,0	0,8	0,8
	Asiakaspalvelun ja -tietojen hallinta erinomaisen asiakaskokemuksen toteuttamiseksi	2,5	2,5	1,8	1,8	0,2
Ulkomaalaislain kokonaisuudistus	Kaikkien viranomaisten käytössä olevan ulkomaalaisasioiden tietojärjestelmän kehittäminen	0,9	2,7	1,9	2,0	1,9
Maahanmuuton kasvuun ja laajamittaiseen maahantuloon varautuminen	Henkilöstöresurssit	2,1	3,6	4,4	5,1	5,2
	Toimintavarmuuden kehittäminen ja jatkuvuuden varmistaminen, ICT	7,8	7,1	7,3	7,0	6,2
Yhteensä		23,2	26,9	22,5	22,3	19,8

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Taulukko: Erittely ICT-kehittämishankkeista v.2024-2027 (t€)

ICT-resurssitarpeet digiohjelman toimeenpanoon	2024	2025	2026	2027	Yhteensä
Yhteensä (t€)	14 760	16 080	11 955	11 475	54 270
Pakollinen kehittäminen	6 060	7 430	6 955	6 725	27 170
Lainsäädäntömuutokset	1 810	3 180	2 705	2 475	10 170
Ulkomaalaisasioiden asianhallintajärjestelmän ja siihen liittyvien tietovarantojen kehittäminen vastaamaan uudistuvaa ulkomaalaislakia.	930	2700	1875	1995	7 500
Hetu uudistus	880	480	830	480	2 670
Pakollinen teknologikehittäminen	4 250	4 250	4 250	4 250	17 000
Ulkomaalaisasioiden asianhallintajärjestelmän ja tietovarannon toimivuuden varmistaminen: Kyberturva ja siihen liittyvä arkkitehtuurikehitys (ml. auditoinnit).	2000	2000	2000	2000	8 000
Ulkomaalaisasioiden asianhallintajärjestelmän ja tietovarannon toimivuuden varmistaminen: Olemassa olevan automaation ylläpito ja jatkokehitys, ml. viranomaisjärjestelmien välisen tiedonvaihtoliittymien ylläpito ja kehittäminen.	2250	2250	2250	2250	9 000
Strateginen kehittäminen: asiakaskokemus ja tuottavuus	8700	8650	5000	4750	27 100
Sujuvat ja nopeat lupa- ja kansalaisuusprosessit: automaation ja toimintatapamuutosten kehittäminen	3550	3800	1000	750	9 100
Ulkomaalaisasioiden asianhallintajärjestelmän kehittäminen perhesideluihin, pysyvien lupien ja EU-kansalaisten rekisteröinnin käsittelyyn liittyen.	1500	1750	1000	750	5 000
Muukalais- ja matkustusasiakirjojen käsittelyn siirtäminen Poliisin järjestelmästä (Hekopassi) ulkomaalaisasioiden asianhallintajärjestelmään ja hakemusvaiheen digitalisointi ja tehostaminen	1300	1300			2 600
Suomen kansalaisuuden saamiseen liittyvien ulkomaalaisasioiden hallintajärjestelmän toiminnallisuuden ja asiakkaiden sähköisen asiointipalvelun uudistaminen.	750	750			1 500
Sujuvat ja nopeat lupa- ja kansalaisuusprosessit: asiakaspalvelun ja -tietojen hallinta erinomaisen asiakaskokemuksen toteuttamiseksi.	2500	2500	1750	1750	8 500
Asiakkaalle tarjottavien sähköisten asiointipalvelujen (ml. EnterFinland) uudistaminen.	1250	1250	1250	1250	5 000
Asiakkaan sähköisessä asiointipalvelussa (EnterFinlandissa) ja UMA-järjestelmässä tarjottavan koneellisen asiakirjojen luvun laajentaminen.	375	375	375	375	1 500
Itsepalvelukioskien käytön laajentaminen viraston henkilöresurssien tukena sekä automatisoidun tiedonvälityksen ulkomaalaisasioiden asianhallintajärjestelmästä ja -järjestelmään mahdollistaminen.	875	875	125	125	2 000
Maahanmuuton kasvun ja laajamittaisen maahantuloon varautuminen: toimintavarmuuden kehittäminen ja jatkuvuuden varmistaminen.	2650	2350	2250	2250	9 500
UMAREK-tietojärjestelmän kehitys sisältää vastaanoton, säilöönnoton ja ihmiskaupan uhrin auttamisjärjestelmän keskeisen tietojärjestelmän (UMA) kokonaisuudistamisen, kuntaansiirtymisen prosessin tehostamisen ja avustetun vapaaehtoisen paluun hakemus- ja päätösprosessin uudistamistarpeet.	1000	1000	1000	1000	4 000
Ulkomaalaisasioiden asianhallintajärjestelmän kehittäminen kansainvälisen suojelun asioiden käsittelyn tehostamiseksi.	900	600	500	500	2 500
Tiedolla johtamisen kyvykkyydet, tietoarkkitehtuurin kehittäminen ja tiedon jakamiseen liittyvien ratkaisujen kehittäminen muille viranomaisille.	750	750	750	750	3 000

7. Vastaanottopalvelut

Vastaanotto toiminnan asiakkaille maksettavat tuet

Vastaanottoraha

Vastaanottoraha on yksi vastaanottolain mukaisista vastaanottopalveluista, joilla turvataan kansainvälistä suojelua hakevan, tilapäistä suojelua saavan sekä vailla kotikuntaa olevan ihmiskaupan uhrin oikeus perustuslain 19 §:ssä tarkoitettuun välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. EU-tasolla vastaanottopalveluiden vähimmäisvaatimukset asettaa vastaanottodirektiivi (2013/33/EU). Vastaanottorahan määrä ei voi erota merkittävästi toimeentulotuen määrästä ja sen suuruus tulee olla riittävän korkea turvatakseen perustuslain mukaisesti ihmisarvoisen elämän edellytysten vähimmäistason.

Vastaanotto laissa säädetään vastaanottorahan ja käyttörahan suuruudesta euromääräisesti. Vastaanottorahaa hakevan ja hänen perheensä tulot ja varat otetaan huomioon vastaanottorahaa myönnettäessä toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) säädetyllä tavalla.

Vastaanottolain mukaan vastaanotto- ja käyttörahan määrää tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Vastaanottoraha on siis kansaneläkeindeksiin sidottu etuus, joka tarkistetaan kunkin vuoden alusta sovittavan kansaneläkeindeksin pisteluvun mukaisesti.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Vastaanottorahan määrä on yksinasuvalle ja yksinhuoltajalle 348,50 euroa / kk vuonna 2023. Mikäli vastaanottokeskuksessa tarjotaan ateriat, on etuuden määrä 102,15 euro / kk / hlö (Taulukko 2). Vastaanottorahan suuruus asetettiin vuonna 2011 voimaan tulleessa vastaanottolaissa 70 prosenttiin toimeentulotuen perusosasta. Tällä hetkellä vastaanottorahan määrä on noin 60 prosenttia toimeentulotuen perusosasta.

Taulukko: Vastaanotto- ja käyttöraha 2023

Vastaanottoraha

	Ei tarjottuja aterioita / kk	Ateriat vastaanottokeskuksessa / kk
Yksinasuva ja yksinhuoltaja	348,50 euroa	102,15 euroa
Muut yli 18-vuotiaat	294,42 euroa	84,12 euroa
Perheensä kanssa asuva lapsi	222,32 euroa	66,10 euroa

Taulukko. Ilman huoltajaa olevan alaikäisen käyttöraha

	Täysi ylläpito alaikäisyksikössä / kk
Alle 16-vuotias	30,04 euroa
16–17-vuotias	54,08 euroa

Pyydetty selvitys vastaanotto- ja käyttörahan alentamisen vaikutuksista (täydennetty 7.5.2023)

Vuoden 2023 talousarviossa vastaanottorahaa koskevan määrärahan arvioitu käyttö on 81,958 milj. euroa. Vastaanottorahan laskeminen 10 prosentilla tarkoittaisi 8,2 milj. euron vähennystä määrärahan arvioituun käyttöön ja vastaavasti 20 prosentin lasku 16,4 milj. euron vähennystä vuoden 2023 tasoon verrattuna. Vuoden 2023 taso on kuitenkin ukrainalaisten tilapäistä suojelua saavien vuoksi poikkeuksellisen suuri. Jos vertailukohtana käytetään **momentin tasoa vuodesta 2026 alkaen**, jolloin tilapäisen suojelun vaikutusta ei ole ja koko momentin määrärahan käyttöarvio on 19,3 milj. euroa, **vastaanottorahan alentaminen 10% vähentäisi määrärahan käyttöä noin 1,8 milj. euroa ja 20 % noin 3,6 milj. euroa** vuodessa. Täydentävä vastaanottoraha kattaa tarveharkintaiset erityiset menot, kuten pakolliset terveyteen tai lastensyntymään liittyvät hankinnat, joten nämä on jätetty vähennysten ulkopuolelle.

Vastaanottorahan kategorinen laskeminen nykytasosta voi kuitenkin osoittautua ongelmalliseksi. Perustuslain edellyttämän ihmisarvoisen elämän edellytysten vähimmäistason turvaamisen lisäksi EU:n vastaanottodirektiivi edellyttää, että jäsenvaltio tarjoaa aineelliset vastaanotto-olosuhteet rahallisena etuutena tai maksukuponkeina ja **niiden määrä on vahvistettava tasolle, jonka asianomainen jäsenvaltio on lainsäädännössä tai käytännössä vahvistanut kansalaistensa riittävän elintason varmistamiseksi**. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin tarjota hakijoille epäedullisempaa kohtelua kuin omille kansalaisille, etenkin jos aineellista tukea tarjotaan osittain luontoissuorituksena tai jos kyseinen omiin kansalaisiin sovellettu taso tarjoaisi hakijoille tässä direktiivissä säädettyä korkeamman elintason.

Vastaanottorahan suuruus asetettiin vuonna 2011 voimaan tullessa vastaanottolaisissa 70 prosenttiin toimeentulotuen perusosasta sillä perusteella, että turvapaikanhakijat saavat vastaanottokeskuksissa asuessaan joitakin luontoissuorituksia, esim. siivousvälineitä. Tällä hetkellä vastaanottorahan määrä on toimeentulotuen perusosaan tehtyjen korotusten vuoksi kuitenkin enää noin 60 prosenttia toimeentulotuen tasosta, eikä luontoissuoritusten voida katsoa kattavan eroa toimeentulotuen perusosan tasoon. Samanaikaisesti vastaanottotoiminta on pitkälti muuttunut laitosmaisesta asumista asuntopohjaiseksi, mikä vuoksi laitoksen tarjoamat luontoissuoritukset eivät nekään enää ole samalla tavalla hakijoiden saatavilla kuin vastaanottolakia ja vastaanottorahan tasoa säädettyä.

Vastaanottokeskuksista on yhä enenevässä määrin viestitty, että vastaanottoraha riittää huonosti kattamaan hakijoiden välttämättömät tarpeet – etenkin tilapäistä suojelua saavat ovat olleet ruokajonojen asiakkaina ja yksityisten kansalaisten avun tarpeessa – ja asia on herättänyt mediahuomiota. Asista on lähestytty eri tahoilta myös SM:n virkakuntaa ja poliittista johtoa.

Arviointia vastaanottorahan tason irrottamisesta toimeentulotuesta ja mahdollisuudesta käyttää vertailukohtana opiskelijan tuen tasoa.

Opintorahaa korotetaan kansaneläkeindeksin perusteella 4,2 %. Korotus astuu voimaan uuden lukuvuoden alussa 1.8.2023 alkaen. Jos opiskelija asuu itsenäisesti ja on täyttänyt 18 vuotta, opintoraha suurenee 268,23 eurosta **279,38 euroon kuukaudessa**.

Opiskelijoiden tuki koostuu useasta eri osasta:

- Opintoraha 279,38 euroa (1.8.2023 alk.)
- Opintolaina 650 euroa/kk
- Asumiseen voi saada Kelasta yleistä asumistukea, joka voi kattaa 80 % asumismenoista tiettyyn ylärajaan saakka.
- Korkeakouluopiskelijoiden ruokailua tuetaan Kelan ateriatuella, joka on 2,55 euroa aterialta. Jos opiskelija ruokailee opiskelijaravintolassa esimerkiksi viisi kertaa viikossa, kertyy etuudesta hyötyä noin 51 euroa kuukaudessa.
- Jos muut sosiaaliturvat ja opiskelijan omat varat ja tulot eivät riitä välttämättömiin menoihin, hän voi saada Kelasta perustoimeentulotukea.

Muuta huomioitavaa:

Työtulojen vaikutus: opintojen ohella voi tehdä jonkin verran töitä ilman että opintoraha laskee. Jokaista opintotukikuukautta kohden saa tienata 1040 euroa ja tuetonta kuukautta kohden 3120 euroa ilman että opintotuki laskee. Sen sijaan vastaanottorahaa alennetaan jo melko pienten työtulojen myötä. Vähäisinä tuloina pidetään 50 euroa /kk, jonka jälkeen vastaanottorahaa aletaan alentaa, ja tulojen kasvaessa se jätetään melko pian kokonaan myöntämättä.

Alennukset: opiskelijat saavat monista asioista alennusta, kuten matkalipuista ja monista palveluista.

Kansainvälinen vertailu vastaanottorahan tasosta

Vastaanottodirektiivin mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että aineellisilla vastaanotto-olosuhteilla tarjotaan hakijoille riittävä elintaso, jolla taataan heidän toimeentulonsa ja suojellaan heidän fyysistä terveyttään ja mielenterveyttään. Jos jäsenvaltio tarjoaa aineelliset vastaanotto-olosuhteet rahallisena etuutena tai maksukuponkeina, niiden määrä on vahvistettava tasolle, jonka asianomainen jäsenvaltio on lainsäädännössä tai käytännössä vahvistanut kansalaistensa riittävän elintason varmistamiseksi.

Vastaanottorahan suuruuteen vaikuttaa se, miten vastaanottopalvelut on yleisesti ottaen järjestetty kussakin maassa. Yleensä osa vastaanottoetuuksista annetaan palveluna (esim. majoitus) tai hyödykkeinä, ja rahana annettavan tuen osuus vaihtelee melko paljon. Seuraavassa on suuntaa-antavia tietoja muutamien Euroopan maiden osalta. Nämä tiedot koskevat turvapaikanhakijoita; useissa maissa on erilaiset käytännöt turvapaikanhakijoille ja tilapäisen suojelun saajille. Asia vaatisi yksityiskohtaisemman selvityksen tekemistä.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

- **Ruotsi:** Aikuisen vastaanottoraha on 24 kruunua päivässä eli noin 64 euroa /kk niille haki-joille, joiden vastaanottokeskuksessa tarjotaan ateriat. Jos vastaanottokeskus ei tarjoa aterioita, on vastaanottoraha 71 kruunua päivässä eli noin 190 euroa/kk. Lapsen vastaanottoraha vaihtelee samoin majoitusmuodon mutta myös lapsen iän mukaan välillä 12-50 kruunua päivässä eli noin 32-133 euroa/kk. Lisäksi hakijan on mahdollista saada tarveharkintaista lisätukea erityisiin menoihin.²
- **Norja:** Turvapaikanhakijalle annettavan vastaanottorahan suuruus riippuu hakemuksen käsittelytilanteesta ja siitä, tarjoaako vastaanottokeskus ateriat vai ei. Vastaanottorahan tarkkoja määriä ei ollut maahanmuuttovirasto UDI:n sivuilta saatavissa.
- **Saksa:** turvapaikanhakijat majoittuvat alkuvaiheessa vastaanottokeskuksissa, joissa ei myönnetä vastaanottorahaa, vaan välttämättömät tarpeet ja tarvikkeet katetaan palveluina ja tarvikkeina. Erityisissä tilanteissa voidaan myöntää ostokuponkeja. Alkuvaiheen jälkeen hakijat siirtyvät toiseen järjestelmään, jossa majoitutaan pääosin asunnoissa. Tässä vaiheessa myönnetään vastaanottorahaa. Tuen tarkasta määrästä ei ollut tietoja saatavilla.
- **Belgia:** vastaanottorahan määrä vaihtelee suuresti sen mukaan, minkälaisessa vastaanottokeskuksessa hakija majoittuu. Tarkkoja tietoja vastaanottorahan määrästä ei ollut viranomaislähteistä saatavilla.
- **Alankomaat:** Vastaanottorahan määrä vaihtelee sen mukaan, tarjoaako vastaanottokeskus aterioita vai ei. Ateriakeskuksessa vastaanottoraha on noin 52 euroa/kk, mutta niille jotka valmistavat ateriansa itse, vastaanottoraha on noin 250 euroa /kk. Perheen mukana olevan lapsen vastaanottoraha on ateriakeskuksessa sama kuin aikuisen, mutta jos perhe valmistaa ateriansa itse, on vastaanottoraha noin 216 euroa /kk alaikäistä kohden.³
- **Sveitsissä** alkuvaiheen vastaanottokeskus tarjoaa aterian ja muun tarpeellisen tuen sekä taskurahan. Alkuvaiheen jälkeen hakijat siirretään liittovaltion vastuulta kantoneiden vastuulle, ja kullakin kantonilla on oma regulaationsa, joten tuet vaihtelevat. Tuki on kuitenkin matlampi kuin Sveitsin oman väestön saama sosiaaliturva. Tarkkoja tukisummia ei ollut julkisista lähteistä saatavilla.

Vastaanottorahan lisäksi annetaan tyypillisesti erilaisia hyödykkeitä (vaatteita, hygieniatarvikkeita, vessapaperia, siivoustarvikkeita, keittiötarvikkeita, liinavaatteita, vauvan- tai lastenhoitotarvikkeita jne.) maksutta. Lisäksi maksetaan koulumaksuja ja koulutarvikkeita, bussilippuja, silmälaseja, lääkkeitä ja muita vastaavia.

Suomessa vastaanottotoiminnan kustannusten kannalta on huomioitava, että ruokapalvelukeskusten vuorokausihinnat ovat pääsääntöisesti kalliimpia kuin niiden keskusten vuorokausihinnat, joissa asiakkaat valmistavat ateriansa itse. Omasta arjesta huolehtiminen tukee hakijoiden hyvinvointia ja estää laitostumista. Omasta arjesta huolehtiminen lisää myös vastaanottokeskusten turvallisuutta.

Ilman huoltajaa olevien alaikäisten vastaanoton kustannukset

Ilman huoltajaa Suomessa olevat turvapaikkaa hakevat tai tilapäistä suojelua saavat lapset majoittuvat lähtökohtaisesti **lapsille tarkoitetuissa vastaanottokeskuksissa, eli niin sanotuissa alaikäisyksiköissä**. Alaikäisyksiköt ovat kooltaan pienempiä kuin aikuisten ja perheiden vastaanottokeskukset ja

² Migrationsverket <https://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/Me-dan-du-vantar/Ekonomiskt-stod.html>

³ Alankomaiden vastaanottopalvelut järjestävä virasto Centraal Orgaan opvang asielzoekers COA <https://www.coa.nl/en/right-reception>

niissä on enemmän henkilöstöä. Niiden toiminnassa korostuu hoito- ja kasvatustyö. Lapselle määrätään aina edustaja.

Alaikäisyksiköt toimivat pääosin samoilla periaatteilla kuin lastensuojelulaitokset. Alaikäisyksiköissä **kustannuksia nostavat** lastensuojelulain vaatimusten mukainen **henkilöstön mitoitus, koulutustasoa koskevat vaatimukset sekä tiloja koskevat vaatimukset, sekä se että alaikäisyksiköt ovat pienempiä kuin aikuisille ja perheille tarkoitetut vastaanottokeskukset.**

Suurin osa ilman huoltajaa olevista alaikäisistä majoitetaan ryhmäkoteihin. 16-17-vuotiaita nuoria voidaan majoittaa myös tukiasuntoihin, jos arvioidaan että nuori sellaisessa pärjää. Ilman huoltajaa olevan alaikäisen vastaanottopalvelun **vuorokausikustannus ryhmäkodissa** oli vuonna 2022 arviolta **300 euroa** ja vuonna 2021 225 euroa. Vuorokausikustannus **tukiasunnossa** oli arviolta **180 euroa** vuonna 2022 ja 72 euroa vuonna 2021.

Alaikäisten vastaanottotoiminnan kustannuksia voi verrata hyvinvointialueiden järjestämän lastensuojelun sijaishuollon kustannuksiin. Esimerkiksi Kuusikkokuntien vertailussa lastensuojelun kustannuksista keskimääräinen laitoshoidon **vuorokausikustannus on vuosina 2021-2022 ollut noin 300-400 euroa.**⁴ Lastensuojelulaitoksissa ei yleensä ole omaa sosiaalityötä eikä omaa terveydenhoitajaa, vaan palvelut tulevat hyvinvointialueilta eikä niiden kustannus näin ollen näy vuorokausihinnassa. Vastaanoton alaikäisyksiköissä taas on yleensä oma sosiaalityöntekijä ja terveydenhoitaja, mikä lisää kustannuksia.

Ruotsissa ilman huoltajaa olevien alaikäisten turvapaikanhakijoiden vastaanoton vuorokausikustannus oli vuonna 2022 noin 184 euroa (2067 kruunua) ja vuonna 2021 noin 246 euroa (2778 kruunua).⁵

Vastaanoton kustannukset verrattuna Ruotsiin

Ruotsin ja Suomen majoitusvuorokausihinnat eivät ole täysin vertailukelpoisia. Toisin kuin Suomessa, vuorokausihintaan ei ole Ruotsissa sisällytetty esim. säilöönottoyksiköiden kustannuksia. Lisäksi Ruotsissa vastaanottopalveluiden kulut jakaantuvat eri toimijoille: esim. sote-palvelut on Ruotsissa organisoitu maakunnan toimesta ja Maahanmuuttovirasto Migrationsverket puolestaan vastaa majoitus-, turvallisuus- sekä osasta henkilöstökuluja. Suomessa vastaanottokeskusten henkilöstöresurssi on merkittävä kuluerä, koska asiakkaat saavat vastaanottopalvelut lähtökohtaisesti vastaanottokeskusten järjestämänä eivätkä hyvinvointialueen peruspalveluissa.

Maakohtaisiin eroavaisuuksiin hintatasossa vaikuttavat edellä mainittujen tekijöiden lisäksi mm. turvapaikkaprosessin kesto, käytössä olevat majoitusmuodot (yksityismajoitus/laitosmajoitus) sekä maasta poistamisen ja tuetun vapaaehtoisien paluun toimenpiteet.

⁴ Kuuden suurimman kaupungin lastensuojelun palvelut ja kustannukset vuonna 2021, s. 47. https://www.hel.fi/static/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/22_06_01_Kuusikko_Lastensuojelu_2021.pdf

⁵ Migrationsverket, årsredovisning 2022, s. 61 <https://www.migrationsverket.se/download/18.4cda87071866b3f3f2d24a/1677165402506/Migrationsverkets%20%C3%A5rsredovisning%202022.pdf>

Sosiaali- ja terveystalvet

Vastaanottolain mukaan vastaanottopalveluina toteutettavien **sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämisvastuu on vastaanottokeskuksella**. Tämä tarkoittaa sitä, että vastaanottokeskus vastaa hakijan välttämättömien sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämisestä sekä niistä syntyvistä kustannuksista täysimääräisesti. Vastaanottolain muutoksen yhteydessä **selvitetään vaihtoehtoja järjestää sosiaali- ja terveystalvet nykyistä kustannustehokkaammin**, mm. selvittämällä vastaanottolain mukaisten sosiaali- ja terveystalveluiden **järjestämisvastuun jakamista osittain hyvinvointialueille**. Selvitys edellyttää mm. hyvinvointialueiden kantokyvyn selvittämistä, pohjoismaisen vertailun tekemistä ja lainsäädännön muutostarpeiden arviointia selvitysten pohjalta. Selvitys tulee laatia yhteistyössä sosiaali- ja terveystalvetministeriön kanssa.

Kansainvälistä suojelua hakevalla aikuisella on oikeus kiireelliseen ja välttämättömään terveydenhoitoon. Tilapäistä suojelua saavilla ja kaikilla alaikäisillä on oikeus vastaaviin terveystalveluihin kuin kuntalaisella. Sekä kansainvälistä suojelua hakevilla, että tilapäistä suojelua hakevilla ja saavilla on oikeus saada välttämättömiä sosiaalitalveluita. Talveluita tuotetaan osin vastaanottokeskuksissa ja osin ostetaan ulkopuolelta; vastaanottojärjestelmän asiakkaiden tarpeet ovat osin erilaisia kuin pysyvän väestön tarpeet johtuen mm. erilaisesta ikärakenteesta, mahdollisesta traumataustasta ja lähtömaissa saadun terveydenhuollon erilaisesta tasosta.

Jokaisessa vastaanottokeskuksessa toimii oma terveydenhoitaja tai sairaanhoitaja sekä sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaaja, joiden tehtävänä on kartoittaa välttämättömien talveluiden tarve, antaa hakijalle rajattuja perustalveluita ja tehdä tarvittaessa ohjausta jatkotalveluihin tai hoitoon. Käytäntö on ollut kustannustehokas ja vähentänyt huomattavasti turhaa asiakasohjausta vastaanottokeskuksen ulkopuolisiin talveluihin.

Maahanmuuttovirasto on kilpailuttanut vastaanottokeskusten ulkopuolelta ostettavan lääkitoinnin, tutkimukset, tarkastukset, lausunnot ja psykoterapian, joita tuottavat yksityiset terveydenhuollon talvelutuottajat. Samanaikaisesti järjestelmä on kuitenkin riippuvainen julkisista sosiaali- ja terveystalveluista, koska niiden järjestämisvastuu on lain mukaan julkisella sektorilla, eikä näitä talveluita näin ollen tuoteta yksityisten toimijoiden toimesta. Tällaisia talveluita ovat esimerkiksi neuvolatalvelut, erikoissairaanhoito ja lastensuojelu.

Vastaanoton talvelut, joita EU-lainsäädäntö ei edellytä

Vastaanottotalveluista säädetään EU:n nk. vastaanottodirektiivissä,⁶ joka on toimeenpantu Suomessa vastaanottolailta. Vastaanottolain mukaiset vastaanottotalvelut ovat pääosin niitä mitä direktiivi edellyttää, paitsi aikuisille hakijoille järjestetty **työ- ja opintotoiminta**.

Työtoiminta tulee järjestää vastaanottokeskuksessa tai sen alueella, ja tästä johtuen työtoiminta on pääasiallisesti hakijoiden käytössä olevien tilojen siivousta ja kunnossapitoa. Voimassa oleva lainsäädäntö estää työtoiminnan järjestämisen vastaanottokeskuksen alueen ulkopuolella. Lisäksi, mikäli toimintaa järjestettäisiin esim. talkootyön mallin mukaisesti vastaanottokeskuksen ulkopuolella, olisi tarkasteltava tuleeko työläinsäädännöstä esteitä tällaiselle toiminnalle.

⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/33/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vaatimuksista (uudelleenlaadittu). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A32013L0033>

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Opintotoimintana toteutetaan lähinnä suomen tai ruotsin kielen opetusta. Opintotoiminta on järjestetty keskuksissa eri tavoilla. Osassa keskuksista on oma opettaja ja osassa asiakkaat osallistuvat vastaanottokeskuksen ulkopuolelta hankittuun opetukseen.

Lisäksi osana työ- ja opintotoimintaa hakijoiden tulee osallistua suomalaisen yhteiskunnan kurssille, jonka aikana hakijalle annetaan tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, velvollisuuksista ja oikeuksista. Työssä Suomessa –opastuksella ehkäistään työvoiman hyväksikäyttöä, kun tiedotetaan suomalaisen työelämän pelisäännöistä.

Työ- ja opintotoimintaan käytettiin vastaanottojärjestelmässä noin 170 000 euroa vuonna 2021 ja 380 000 euroa vuonna 2022. Tämän vuoden kustannusarvio on 800 000 euroa. Kustannusten nousu johtuu asiakasmäärän kasvusta.

Työtoiminnan pääasialliset kustannukset aiheutuvat siitä, että sen järjestäminen ja valvominen vievät vastaanottokeskukselta henkilöstöresursseja. Opintotoiminnassa kustannuksia syntyy opettajien palkoista tai koulutuksen ostamisesta ulkopuolisilta tahoilta. Maahanmuuttoviraston tulee lisäksi hankkia työ- ja opintotoimintaa varten vastuuvakuutus, joka on voimassa vastaanottokeskuksen alueella järjestettävässä työtoiminnassa sekä opintotoiminnassa.

Käänteinen kilpailutus vastaanottoiminnassa

Maahanmuuttovirasto on tarkastellut käänteistä kilpailutusta aiempien kilpailutusten yhteydessä yhtenä mahdollisena toimintamallina, ja asiasta on tässä yhteydessä konsultoitu myös Hanselin hankintajuristeja. Käänteinen kilpailutus ei ole toimintamallina kovin laajassa käytössä julkisella sektorilla mm. siitä syystä, että ns. raja-arvohinta on usein vaikeasti määriteltävissä. Riskinä on joko liian alhaiseksi arvioitu kokonaiskustannus tai vaihtoehtoisesti se, että tarjoukseen jää sellaista väljyyttä, joka johtaa tosiallisesti korkeampaan kustannustasoon (sitä kautta, että tarjoajat lisäävät ”ylimääräisiä” palvelutuotteita tai toimintoja tarjoukseen, jotta asetettu raja-arvohinta täyttyy). Myös tarjousten vertailu sekä valintaperusteiden todentaminen objektiivisesti ja yhteismitallisesti on käänteisessä kilpailutuksessa lähtökohtaisesti jonkin verran vaikeampaa, mikä puolestaan kasvattaa hankintapäätöksiä koskevien valitusten todennäköisyyttä.

Maahanmuuttovirasto kuitenkin huomioi ja arvioi kriittisesti myös jatkossa eri kilpailutusmekanismeja sekä niiden hyötyjä ja haittoja mm. palveluiden kustannustehokkuuden ja laadun turvaamisen näkökulmasta.

Vastaanottoiminnan kenttä

Suomessa on tällä hetkellä toiminnassa **107 vastaanottokeskusta**, niiden sivutoimipistettä ja yksityismajoittajien palvelupistettä sekä **10 alaikäisyksikköä**. Vastaanottojärjestelmässä on kirjoilla noin 45 500 asiakasta.

Maahanmuuttovirasto kilpailutti hiljattain aikuisten ja perheiden vastaanottokapasiteetin. Kilpailutus järjestettiin kahdessa vaiheessa. Kilpailutuksen ensimmäinen vaihe käynnistettiin kahdeksalla alueella syksyllä 2022. Keväällä 2023 toteutettu toinen vaihe koski vastaanottokeskuksia yhdeksällä alueella: Länsi-Uusimaa, Vantaa ja Kerava, Keski-Uusimaa ja Itä-Uusimaa, Varsinais-Suomi, Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa, Kymenlaakso, Satakunta, Etelä-Pohjanmaa, Kainuu sekä Ahvenanmaa. Tarjouksia toisen vaiheen kilpailutukseen tuli yhteensä 15 eri tarjoajalta. Kilpailutuksessa Maahanmuuttovirasto päätti rajoittaa mahdollisten toimittajien voittamien alueiden määrää: yhden toimittajan oli mahdol-

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

lista voittaa korkeintaan kaksi aluetta. Menettelyllä Maahanmuuttovirasto pyrkii estämään monopoli-
aseman syntymistä yksittäisille toimijoille. Maksimaalisen laajan ja elinvoimaisen markkinan syntymi-
nen ja ylläpitäminen tukee sekä vastaanottotoiminnan kustannustehokkuuden lisääntymistä kilpailun
kautta, että parempaa valmiutta ja kapasiteetin saatavuutta laajamittaisen maahantulon tilanteessa.

Taulukko. Tällä hetkellä vastaanottopalvelua tuottavat ostopalveluna seuraavat tahot.

Babando
JST/Hemcare Oy
SPR Hämeen piiri
SPR Kaakkois-Suomen piiri
Kajaanin kaupunki
Kotkan kaupunki
Kotokunta Oy
SPR Pohjanmaan piiri
Kuopion Settlementti Puijola ry
SPR Lapin piiri
Luona Oy
SPR Länsi-Suomen piiri
MediVida Oy
Vöyrin kunta /Oravaisten vok
Pihlajalinna Terveys Oy
SPR Oulun piiri
SPR Satakunnan piiri
SPR Savo-Karjalan piiri
SPR Oulun piiri
Tampereen kaupunki
SPR Varsinais-Suomen piiri
Vaasan kaupunki
Wellbeing Oy

Ostopalveluna hankittujen yksiköiden lisäksi vastaanottopalvelua tuottaa kolme valtion omistamaa
keskusta, jotka sijaitsevat Helsingissä, Oulussa ja Lappeenrannassa (Joutseno).

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Kilpailutus on muuttanut ja myös jatkossa muuttaa vastaanottokentän tilannetta ja toimijaverkosta. Kilpailutusten johdosta osa palveluntuottajista putoaa pois ja vastaavasti uusia tulee markkinoille. Putoajia ovat muun muassa ne palveluntuottajat (a) joiden ei ole mahdollista ottaa ns. yrittäjäriskiä tai (b) joilla ei esim. toiminnan arvopohjasta tai liiketoiminnallisista intresseistä johtuen ole halukkuutta osallistua kilpailutuksiin (esim. osa järjestöistä ja kunnista).

Kilpailutusten vaikutus kustannustasoon ei ole suoraviivainen siten, että kilpailutuksen kautta automaattisesti saavutettaisiin esim. neuvottelumenettelyllä toteutettua suoramarkkinointia alhaisempi kustannustaso. Lainmukainen menettely kuitenkin edellyttää (muutoin kuin poikkeustilanteissa, joissa juridinen kiireellisyysperuste olemassa) suoramarkkinointiarajan ylittävien hankintojen kilpailutusta.